

УДК 330.142.26:69

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ
БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ****Коваленко О.В., д.е.н.***Запорізька державна інженерна академія*

У статті розглянуто методичні підходи до управління оборотним капіталом будівельного підприємства на основі практичного узагальнення існуючих методик, що дозволить підвищити якість управління останнім. Політика управління оборотним капіталом повинна забезпечити пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності і ефективністю роботи, що зводиться до вирішення таких двох важливих задач, як забезпечення платоспроможності та прийнятної обсягу, структури і рентабельності активів. Управління оборотним капіталом є важливою частиною забезпечення ефективної діяльності будівельних підприємств, оскільки від правильності визначення потреби в оборотному капіталі, ефективності їх використання залежить виконання запланованих показників динаміки будівництва, стійкість фінансового стану підприємств, їх кредитоспроможність та інвестиційна привабливість. Визначено, що переважна більшість сучасних українських будівельних підприємств орієнтуються на зовнішні джерела фінансових ресурсів, особливо поточні зобов'язання, що негативно впливає на ефективність фінансового забезпечення та формує низку фінансових ризиків і загроз як для будівельного бізнесу, так і замовників об'єктів нерухомості. Обсяги виконаних будівельних робіт в значній мірі залежать від загальноекономічної ситуації в країні, стабільності фінансово-кредитної системи держави, добробуту населення, фінансової спроможності фізичних і юридичних осіб. Активи будівельних підприємств структуровані таким чином, що більша їх частина – це оборотні активи, що вимагає постійного їх фінансування, формування поточних зобов'язань, за рахунок яких відтворюються оборотні активи, зокрема виробничі запаси.

Ключові слова: оборотні активи, оборотний капітал, система управління, грошові потоки, планування

UDC 330.142.26:69

**SOME ISSUES OF MANAGEMENT OF WORKING CAPITAL IN
CONSTRUCTION COMPANIES****Kovalenko E.V., Doctor of Economics***Zaporozhia State Engineering Academy*

The work considers methodical approach to management of a working capital of a construction enterprise based on a practical synthesis of existing methods that improve management quality of the latter. The working capital management policy should ensure finding a compromise between liquidity loss risk and operational efficiency,

which results in solution of two important problems such as ensuring of solvency and reasonable amount, structure and return on the assets. One of the main tasks of working capital management is to optimize a value of working capital to eliminate its critical shortage, which could lead to a financial crisis of a company. At the same time, the task of the management is to prevent excess of current assets over current liabilities, because it worsens liquidity of a company, slows turnover of working capital, minimizes profit etc. Working Capital Management is an important part of ensuring an effective operation of construction companies, because a correct definition of working capital requirements provides effectiveness of its use and dynamics of planned construction, stability of financial condition of enterprises, their creditworthiness and investment attractiveness. The vast majority of modern Ukrainian construction companies are oriented towards external sources of financial resources, especially current liabilities, which has a negative impact on effectiveness of financial support and forms a number of financial risks and threats for the construction business and real estate customers. Volumes of construction works largely depend on overall economic situation in the country, stability of financial and credit system of the state, welfare, financial capacity of individuals and legal entities. The assets of construction companies are structured in such a way that most of them are current assets, i.e. they require a permanent financing, formation of current liabilities, through which the current assets, including inventories, are reproduced.

Keywords: current assets, working capital, management system, cash flow, planning

Актуальність проблеми. Сучасний стан розвитку національного господарства України вимагає розробки обґрунтованих напрямів і заходів, спрямованих на підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності всіх суб'єктів господарювання, зокрема будівельних підприємств. Нажаль за роки незалежності український будівельний комплекс не вийшов на рівень показника 1990 року, коли було введено в експлуатацію практично в двічі більше житла, а ніж у 2010 році. Криза призвела до різкого падіння інвестиційної активності практично всіх груп інвесторів – держави, підприємств і організацій, фізичних осіб. У результаті будівельний ринок істотно скоротився, зросла доля незавершеного будівництва, змінилася структура виконання будівельно-монтажних робіт, не відповідають дійсності обумовлені терміни виконання робіт на тлі відсутності достатнього обсягу оборотних коштів. Фінансово-економічна криза продемонструвала, що будівельні підприємства не застосовують сучасні методи аналізу формування оборотного капіталу та відповідно формування його структури та маневрування задля досягнення відповідного рівня

фінансової безпеки. У зв'язку з цим необхідно змінювати напрями розвитку фінансово-господарської діяльності будівельних підприємств, впроваджувати нові методи і механізми управління оборотним капіталом, забезпечувати умови для підвищення рівня їх фінансової безпеки, відсутності підстав для запровадження процедур банкрутства. Дослідження проблем стосовно визначення природи оборотного капіталу виявило наявність безлічі науково-практичних доробок у цій сфері, що не дозволяє чітко виокремити зміст оборотного капіталу. Так, досить розповсюдженим є ототожнення дефініцій «оборотний капітал», «оборотні активи», «оборотні кошти» та «оборотні засоби».

Аналіз останніх наукових досліджень. Значний внесок у дослідження проблеми управління оборотним капіталом зробили такі зарубіжні та вітчизняні вчені: К. Маркс, Д. Рікардо, А. Сміт, Е.Р. Брікхейм, Дж. Ван Хорн, І.О. Бланк, Ю.А. Арутюнов, О.Б. Ватченко, В.В. Ковальов, Р.Н. Холт, А. Шеремет та ін. Але, незважаючи на велику кількість дослідницьких робіт, у сучасній теорії та практиці немає єдиної злагодженої позиції щодо формування системи управління оборотним капіталом та визначення класифікаційних груп оборотних активів. Загальними класифікаційними ознаками, щодо яких усі автори дійшли згоди, являються класифікація оборотних активів залежно від участі в кругообігу, за характером фінансових джерел формування та за видами. Менш поширеним є поділ за ступенем захищеності від інфляції, за ризиком вкладення, за ступенем ліквідності, за періодом та формою функціонування тощо. Нормативну ж класифікацію оборотних активів дає П(С)БО 2 «Баланс» [9], але враховується в цьому документі лише одна класифікаційна ознака – за видами оборотних активів. Ця класифікація здійснюється через характеристику статей балансу, що входять у розділ 2 балансу «Оборотні активи».

Метою роботи є наукове обґрунтування методичних підходів до управління оборотним капіталом будівельного підприємства на основі практичного узагальнення існуючих методик, що дозволить підвищити якість управління останнім.

Викладення основного матеріалу дослідження. Основу інвестиційно-будівельного комплексу країни складають будівельні підприємства, які повинні постійно збільшувати обсяги будівництва житлової нерухомості, яка є важливішим показником розвитку не лише

будівництва в Україні, а й всього соціально-економічного розвитку держави. Однак в Україні ефективність фінансово-господарської діяльності будівельних підприємств не завжди відповідає сучасним потребам, що знаходить своє відображення в коливаннях такого показника, як обсяги введення в експлуатацію житлової площі (табл. 1).

Таблиця 1. Прийняття в експлуатацію житла за видами житлових будівель у Запорізькій області (м² загальної площі)

Роки	Усього	У тому числі у житлових будівлях		
		одноквар-тирних	з двома та більше квартирами	гуртожитках
2003	125357	92414	32943	—
2004	202506	133495	69011	—
2005	158946	108991	49955	-
2006	139003	96737	42266	-
2007	219994	125329	94665	-
2008	217015	125833	91182	-
2009	101154	33986	67168	-
2010	144031	110777	33254	-
2011	61682	41119	20563	-
2012	194140	168116	25696	328
2013	179591	162211	15505	1875
2014	111800	86776	24294	730

Складено за даними [7]

Підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності будівельних підприємств створить нові умови для збільшення впливу будівельного комплексу на соціально-економічний розвиток України оскільки зростання обсягів будівництва житлової нерухомості асоціюється фактично з розвитком економіки тієї чи іншої країни як свідчать показники розвитку провідних країн світу. Для того щоб успішно розвиватися у конкурентному середовищі будівельним підприємствам необхідно гнучко реагувати на зміни, що відбуваються. Кризові явища в економіці з усією гостротою поставили перед ними проблему адаптації до нових умов функціонування в умовах «кредитного голоду ресурсів». Платоспроможність підприємств будівельного комплексу забезпечується досягненням достатнього рівня ліквідності, що, у свою чергу, визначається станом найбільш ліквідної, оборотної частини капіталу будівельного підприємства, тому саме управління оборотним капіталом потребує детального аналізу та уваги з боку його керівництва. Оборотний капітал, поряд з засобами праці та робочою силою, є одним з основних компонентів продуктивних сил, які впливають на виробництво та розподіл суспільно необхідного продукту як на рівні кожного конкретного підприємства, так і на рівні економіки загалом.

Капітал є одним з фундаментальних понять економічної науки. К. Маркс у праці «Капітал» поряд з розглядом конкретних форм функціонування капіталу розкрив і зміст даної категорії, аналізуючи її не тільки як річ, що перебуває в спокої, але і як рух. Капітал підприємства неможливо розглядати як статичну величину, адже капітал за К. Марксом це рух, процес кругообігу. Отже, на практиці капітал як рух може бути розглянутий лише в єдності своїх форм (грошової, продуктивної, товарної). За визначенням К. Маркса, спочатку капітал – це будь-яке благо, вартість, але це не просто вартість, а авансована вартість, що підкреслює і пояснює інтерес підприємця у авансуванні коштів на реалізацію певного товару, який може бути пов'язаний з ризиком і втратою авансованої вартості. Авансована вартість ще не є капіталом. Таким він може стати, якщо створює додаткову вартість, яка після реалізації принесе прибуток. Капітал – це самозростаюча, рухома вартість, вартість, яка знаходиться в постійному русі, і чим швидше відбувається оборот авансованої вартості, тим менше потрібно коштів для досягнення поставленої мети – отримання прибутку. Необхідно також відзначити інший значний внесок К. Маркса у дослідження такої категорії як капітал. Він запропонував розподіл капіталу на постійний і змінний. Постійний капітал розглядається як вартість всіх засобів виробництва і розпадається на основний капітал і оборотний капітал. Основний капітал, за визначенням К. Маркса, це засоби праці, функціонуючі в процесі виробництва повністю і переносять у міру зносу свою вартість на продукт по частинах. Подвійна природа основного капіталу полягає у тому, що перенесена частина вартості обертається разом з продуктом – переходить з товарної форми в грошову, а решта вартості разом з його споживацькою вартістю залишається закріпленою у сфері виробництва, поки не зношується весь основний капітал.

Термін «оборотний капітал» походить від англійського поняття «*circulating capital*» і з'явився в словниковому обігу в зв'язку з активним використанням англійських джерел економічної літератури. В українськомовних джерелах з економічної теорії його синонімами є «оборотні засоби», «оборотні кошти», «оборотні активи», «поточні активи». У західній літературі наводиться визначення поняття «оборотний капітал», під яким розуміють категорію «працюючий капітал» (*working capital*). Економіст Ю. Брігхем наводить дві дефініції

працюючого капіталу: 1) валовий працюючий капітал, під яким розуміють поточні активи; 2) чистий працюючий капітал, під яким розуміють різницю між поточними активами і поточними пасивами [1]. У працях інших англійських і американських авторів працюючий капітал визначається як різниця між поточними активами і поточними пасивами, що характеризує ступінь ліквідності короткострокової фінансової діяльності. Перевищення поточних активів над короткостроковими зобов'язаннями розглядається як капітал, що перебуває в обігу. Деякі автори ідентифікують оборотний капітал з оборотними коштами. Оборотні активи і оборотний капітал є двома категоріями, які характеризують одні й ті ж об'єкти: грошові кошти, короткострокові фінансові інвестиції, запаси, дебіторську заборгованість, тому поняття «оборотний капітал» та «оборотні активи» ототожнюються багатьма науковцями. Ми вважаємо хибним ототожнення цих категорій. Як економічна категорія, оборотний капітал виражає відносини купівлі-продажу грошових коштів, які на ринку виступають своєрідним товаром. Придбання такого товару підприємцем означає появу фінансових ресурсів для авансування оборотних активів, які на відміну від капіталу мають натурально-речову форму і повністю споживаються в одному торговельно-комерційному циклі. Оборотний капітал на відміну від оборотних активів не споживається та витрачається, а інвестується з подальшим його збільшенням. Авансований в оборотні активи капітал приймає їх натурально-речову форму і тільки по закінченню операційного циклу використання оборотних активів повертається в тому ж обсязі і формі. Кругообіг активного капіталу за своєю суттю є послідовним переходом господарських засобів з однієї форми в іншу. Грошові кошти, витрачені на придбання основних засобів, нематеріальних активів і матеріалів, стають виробничими ресурсами. Ресурси надалі використовуються у виробництві продукції, і їх вартість включається до складу поточних витрат. Вартість основних засобів і нематеріальних активів, що входять до групи необоротних, переходить на поточні витрати по частинах шляхом нарахування амортизації. Вартість матеріалів, що представляють групу оборотних активів, після відпустки у виробництво списується повністю. Після закінчення процесу виробництва фактичні виробничі витрати включаються в собівартість готової продукції. Після

реалізації готової продукції з обороту вибувають використані у виробництві ресурси (Витрати) і поступають грошові кошти в обмін на продану продукцію (Доходи). І цикл обороту капіталу поновлюється. Оборот активного капіталу одночасно обумовлює і структуру пасивного капіталу. Початок обороту активного капіталу забезпечується за рахунок інвестицій власників (засновників). Інвестований статутний капітал є незаробленою частиною власного капіталу. Приріст власного капіталу забезпечується постійним оборотом активного капіталу, на завершальній стадії якого і формується прибуток у вигляді перевищення «Доходів», одержаних від реалізації продукції над «Витратами», що представляють вартість, використаних для виробництва і реалізації продукції, господарських засобів. В даному випадку, прибуток розглядається як зароблена частина власного капіталу.

Управління оборотним капіталом передбачає прийняття рішень як за поточними активами, так і за поточними пасивами. У середньому 50-55 % капіталу корпорації вкладається у валовий працюючий капітал. Фінансові менеджери корпорації до 60 % свого ділового часу присвячують вирішенню питань, пов'язаних з формуванням і фінансуванням оборотного капіталу. Єрмак С.О., Кустріч Л.О. [4, с. 77; 5, с. 104] наполягають, що управління оборотним капіталом полягає в пошуку ефективних форм його фінансування, оптимізації обсягу, удосконаленні структури, забезпеченні прийнятного рівня ліквідності та підвищенні ефективності використання. Проведення аналізу оборотного капіталу повинно давати можливість якісно оцінювати управлінські рішення, визначати вичерпність та достовірність інформаційного забезпечення, для їх обґрунтування виявляти можливість реалізації та оцінювати ризик реалізації того чи іншого оперативного управлінського рішення. Відповідно, управління оборотним капіталом є невід'ємною частиною управління господарською діяльністю підприємства і його обсяги залежать від масштабів діяльності. Це та ланка у діяльності фінансового менеджменту підприємства, яку необхідно завжди контролювати, оскільки обсяги і структура оборотних активів змінюються постійно. Ефективне управління оборотним капіталом веде до відсутності дефіциту грошових коштів, зменшення ризиків і збільшення дохідності підприємства та полягає в обранні відповідної політики їх формування і фінансування, що забезпечує компроміс між

ризиками і дохідністю. Власне, менеджмент підприємства повинен визначити, яка саме стратегія формування оборотного капіталу є найбільш придатною для ефективної діяльності. Можна умовно виділити два основних способи фінансування будівельної галузі: централізований і децентралізований. При централізованому способі джерелом надходжень є кошти з державного бюджету, централізованих позабюджетних інвестиційних фондів, а при децентралізованому – джерела будівельних підприємств і індивідуальних забудовників. Співвідношення між централізованими і децентралізованими джерелами фінансування останніми роками змінились: частка централізованих зменшилася, а частка приватних власних і залучених інвестицій збільшилася. Структура капіталу будівельного підприємства суттєво впливає на фінансову безпеку внаслідок того, що будівельні підприємства використовують значні суми позикових коштів при незначних обсягах власного капіталу. При цьому власний капітал будівельних підприємств складається з внесків засновників, прибутку, амортизаційних відрахувань на повне відновлення основних фондів, виручки від реалізації застарілого і зайвого майна, орендної плати від здачі в оренду майна іншим підприємствам і організаціям та інші джерела. У більшості випадків власний капітал використовується для фінансування основних засобів, оновлення матеріально-технічної бази будівництва та виробничих підрозділів, що виготовляють будівельні матеріали. Водночас позикові кошти будівельні підприємства спрямовують на формування постійної та змінної частини оборотних активів, які складають значну частину активів будівельного підприємства. Не оптимальна структура капіталу будівельного підприємства може формувати низку фінансових ризиків і загроз, перш за все, це пов'язано з великою часткою поточних позикових коштів в пасиві бухгалтерського балансу. Проте необхідно зазначити, що будівельні підприємства намагаються вирішити проблему позикових коштів за рахунок: а) отримання бюджетного фінансування різних об'єктів, зокрема житлових, суспільного чи комунального призначення; б) отримання авансів від приватних інвесторів-замовників житлової, комерційної чи виробничої нерухомості; в) виконувати будівельні роботи на основі підрядних угод, що дає змогу частково уникати значних сум позикових коштів. Сучасні будівельні підприємства України перш за все використовують позикові джерела фінансових ресурсів, і в недостатній

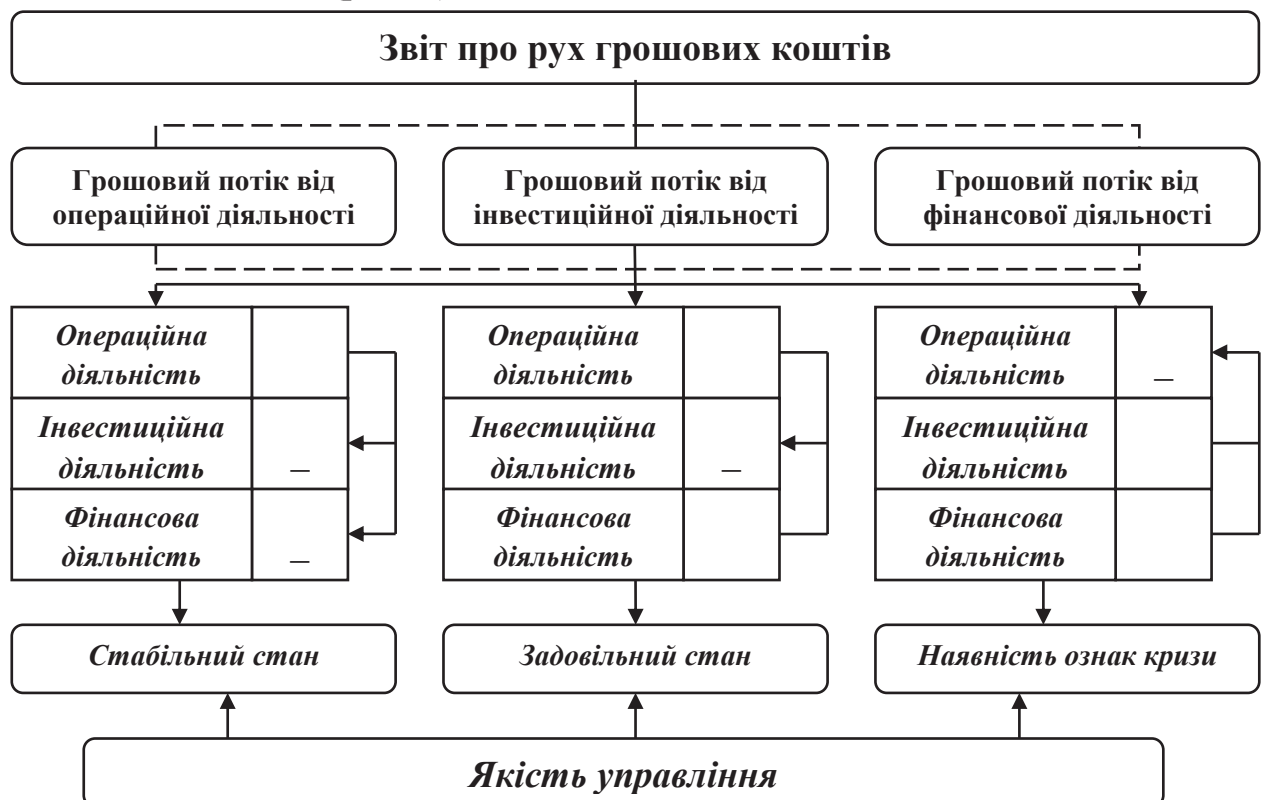
мірі власні, як зовнішні, так і внутрішні ресурси. Це пояснюється особливим характером будівельного бізнесу, а також небажанням власників будівельних підприємств вкладати власні кошти для формування ресурсів, що необхідні для будівництва житла, комерційних чи виробничих будівель. Об'єкти суспільного чи комунального призначення в Україні фінансуються за рахунок або державного, або місцевого бюджетів, а тому для такого будівництва підприємства практично не використовують а ні власні, а ні позикові кошти [2, с. 41].

Обсяги фінансових ресурсів, що необхідні для нормального функціонування будівельного підприємства, формуються виходячи з таких положень: 1) потреб будівельного підприємства в основних засобах виробництва; 2) потреб будівельного підприємства в постійних оборотних активах; 3) потреб будівельного підприємства в змінних оборотних активах; 4) кількості об'єктів будівництва; 5) наявності власного виробництва будівельних матеріалів; 6) налагодженої системи поставки необхідних будівельних матеріалів; 7) забезпеченості власним чи орендованим транспортом; 8) величини податкових зобов'язань будівельних підприємств; 9) необхідності створення резервних фондів для фінансування будівництва; 10) необхідності створення резервних фондів для погашення короткострокових та середньострокових зобов'язань 11) корупційної складової будівельного бізнесу [2, с.41].

Одним з головних завдань управління оборотним капіталом є оптимізація величини оборотних коштів за для усунення їх гострого дефіциту, який може призвести до фінансової кризи на підприємстві. Одночасно завданням менеджменту є недопущення перевищення поточних активів над поточними зобов'язаннями, тому що це погіршує ліквідність підприємства, уповільнює оборотність оборотних коштів, мінімізує прибуток тощо. При плануванні потреби в оборотному капіталі необхідно враховувати результати аналізу оборотного капіталу за попередній період, результати маркетингових досліджень і очікуваний ринковий попит на реалізацію обсягів будівництва, тобто слід спрогнозувати очікуваний обсяг збуту. У відповідності з прогнозом збуту визначають в які оборотні активи і в якому обсязі направляти інвестиції, а також через який період часу необхідно знайти нові джерела фінансування. Розрахунок потреби в оборотних активах здійснюється шляхом використання відповідних методів нормування:

аналітичного, коефіцієнтного, прямого розрахунку, кумулятивного та елективного [8, с.236]. Найважливішим аспектом управління грошовими коштами та їх еквівалентами є розрахунок мінімально необхідної суми грошових активів, який будується на плануванні грошового потоку за поточними господарськими операціями і обсягом витрачання активів у майбутньому періоді. При плануванні потреби в оборотному капіталі необхідно враховувати результати аналізу оборотного капіталу за попередній період, результати маркетингових досліджень і очікуваний ринковий попит на реалізацію обсягів будівництва, тобто слід спрогнозувати очікуваний обсяг збуту. У відповідності з прогнозом збуту визначають в які оборотні активи і в якому обсязі направляти інвестиції, а також через який період часу необхідно знайти нові джерела фінансування. Розрахунок потреби в оборотних активах здійснюється шляхом використання відповідних методів нормування: аналітичного, коефіцієнтного, прямого розрахунку, кумулятивного та елективного [8, с.236]. У контексті переходу вітчизняних підприємств з 2000 року на Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності в Україні поступово почав використовуватись метод аналізу фінансових потоків (аналіз руху грошових коштів), на основі якого вирішуються завдання оцінки строків та обсягів необхідних позикових коштів, оцінки доцільності отримання кредитних ресурсів, продовження функціонування тощо. Узагальнення та надання користувачам фінансової звітності інформації про рух грошових коштів у результаті діяльності суб'єкта господарювання дає можливість, зокрема: зіставляти, оцінювати і прогнозувати грошові потоки підприємства; досліджувати спроможність підприємства погасити зобов'язання та сплатити дивіденди; виявляти причини різниці між прибутком і грошовими надходженнями та видатками; аналізувати грошові та негрошові аспекти операцій підприємства; порівнювати обсяги і структуру надходжень та витрат коштів; проводити аналіз динаміки руху коштів у розрізі окремих видів діяльності. Подальший аналіз руху грошових коштів, який передуює проведенню коефіцієнтного аналізу надає змогу сформулювати основні висновки і пропозиції щодо технології управлінських заходів. Показник «чистий грошовий потік» (Cash-flow) є своєрідним узагальнюючим показником результативності фінансово-господарської діяльності (індикатор теперішньої та

майбутньої доходності підприємства) та індикатором ліквідності та платоспроможності підприємства, оскільки характеризується більшою об'єктивністю порівняно з показниками рентабельності, розрахованими з використанням прибутку, адже при розрахунках показників Cash-flow є менше можливостей для маніпуляцій і шахрайств, зокрема пов'язаних з обліковою політикою підприємства та формуванням прихованих резервів. За станом руху грошових потоків можна судити про якість управління підприємством, цю залежність можна продемонструвати за допомогою схеми (рис. 1).

Рис. 1. Залежність якості управління підприємством від структури грошових потоків

Для завчасного попередження потенційної тимчасової нестачі грошових коштів у фінансовому менеджменті застосовуються такі найбільш розповсюджені джерела фінансування, як власний капітал, банківські кредитні ресурси (овердрафт, кредит, відновлювана кредитна лінія), комерційний кредит, факторинг тощо. Розробка платіжного календаря дозволяє ретельно планувати грошові потоки, оперативно реагувати на можливі зміни, не заморожуючи зайвих коштів, гнучко перерозподіляти вільні оборотні кошти між елементами оборотного капіталу. При розрахунку мінімального, максимального і середнього залишку грошових коштів рекомендується використовувати класичну

модель Баумоля і Міллера-Орра. При управлінні дебіторською заборгованістю необхідно контролювати стан розрахунків з покупцями за простроченою заборгованістю; орієнтуватися на більше число покупців, щоб понизити ризик несплати одним або декількома крупними покупцями; стежити за співвідношенням дебіторської і кредиторської заборгованості; надавати знижки при достроковій оплаті тощо. Метою управління запасами є забезпечення оптимальної кількості і типів фізичних ресурсів, необхідних для реалізації стратегічного плану будівельного підприємства, доведення загальної суми щорічних витрат на утримування запасів до мінімуму за умови ефективного їх використання. Для формування оптимального обсягу запасів поряд з експертними застосовують статистичні методи, які базуються на кількісній ретроспективній інформації, а саме: XYZ-аналіз, що передбачає оцінку значимості запасів у залежності від частоти споживання; ABC-аналіз, який дозволяє класифікувати ресурси підприємства за ступенем їх важливості; QRS-аналіз запасів, що розділяє запаси та їх постачальників на три групи, на основі обсягу необхідних капіталовкладень.

Під час аналізу ефективності використання оборотного капіталу розглядається динаміка обсягу та динаміка складу оборотного капіталу з метою оцінювання рівня його ліквідності. Належний рівень ефективності використання оборотного капіталу підприємства контролюється шляхом: покращення оборотності оборотного капіталу; підвищення рівня рентабельності оборотного капіталу; забезпечення необхідного рівня ліквідності активів та поточної платоспроможності підприємства; забезпечення фінансової стійкості.

Висновки. Управління оборотним капіталом є важливою частиною забезпечення ефективної діяльності будівельних підприємств, оскільки від правильності визначення потреби в оборотному капіталі, ефективності їх використання залежить виконання запланованих показників динаміки будівництва, стійкість фінансового стану підприємств, їх кредитоспроможність та інвестиційна привабливість. Переважна більшість сучасних українських будівельних підприємств орієнтуються на зовнішні джерела фінансових ресурсів, особливо поточні зобов'язання, що негативно впливає на ефективність фінансового забезпечення та формує низку фінансових ризиків і загроз як для

будівельного бізнесу, так і замовників об'єктів нерухомості. Обсяги виконаних будівельних робіт в значній мірі залежать від загальнооекономічної ситуації в країні, стабільності фінансово-кредитної системи держави, добробуту населення, фінансової спроможності фізичних і юридичних осіб. Активи будівельних підприємств структуровані таким чином, що більша їх частина – це оборотні активи, що вимагає постійного їх фінансування, формування поточних зобов'язань, за рахунок яких відтворюються оборотні активи, зокрема виробничі запаси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Брічхем Є. Основи фінансового менеджменту: Пер. з англ. – К.: Молодь, 1997. – 1000 с.
2. Воробйов Ю.М. Фінансова безпека будівельних підприємств : монографія / Воробйов Ю.М., Воробйова О.І., Блажевич О.Г. – Сімферополь : ВД «АРІАЛ», 2013. – 180 с.
3. Гоцуляк С. М. Деякі аспекти управління оборотним капіталом підприємства / С. М. Гоцуляк // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. / голов. ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2011. – Вип. 40, ч. 2. - С. 38-44.
4. Єрмак, С.О. Концептуальні основи ефективного управління оборотним капіталом на підприємствах роздрібної торгівлі побутовим обладнанням / С.О. Єрмак // Вісник Донецького університету економіки та права. – 2008. – № 1 – 2. – С. 76–83.
5. Кустріч, Л.О. Підвищення рівня управління оборотним капіталом / Л.О. Кустріч // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 3. – С. 103–106.
6. Нашкерська М.М., Кусяк А.Р. Вплив обсягу та джерел фінансування оборотного капіталу на доходність підприємства / М.М. Накшерська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.12. - С. 215- 220.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.zp.ukrstat.gov.ua/>
8. Пархоменко, О.П. Система управління оборотним капіталом промислового підприємства / О. П. Пархоменко // Торгівля і ринок України. – 2009. – Вип. 28. – Т.2. – С. 232–240.
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 2 «Баланс», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 31.03.1999 р. № 87 [Електронний ресурс]. - Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0396-99>.